

Jan Měšťák

Moje operace
v plastické
chirurgii
od A do Z

 GRADA®

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR

Měšťák, Jan, 1944-

Moje operace v plastické chirurgii od A do Z / Jan Měšťák. -- Vydání 1.. --

Praha : Grada, 2023. -- 1 online zdroj

Obsahuje bibliografii

ISBN 978-80-271-6896-5 (online ; pdf)

* 617-089.844 * 617-089.8 * (0.062)

- plastická chirurgie
- chirurgické operace
- populárně-naučné publikace

617 - Ortopedie. Chirurgie. Oftalmologie [14]

Jan **Měšťák**

Moje operace
v plastické
chirurgii
od A do Z

 GRADA®

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Jan Měšťák

Moje operace v plastické chirurgii od A do Z

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401
www.grada.cz
jako svou 8841. publikaci

Odpovědná redaktorka Eva Sečová
Grafická úprava Antonín Plicka
Návrh a zpracování obálky Antonín Plicka
Počet stran 104
Vydání 1., 2023

Vytiskla D.R.J. TISKÁRNA RESL, s.r.o., Náchod

© Grada Publishing, a.s., 2023

ISBN 978-80-271-6897-2 (ePub)
ISBN 978-80-271-6896-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-3868-5 (print)

Obsah

Slovo o autorovi 7

Úvodní slovo 9

OBECNÁ ČÁST

Historie a vývoj plastické chirurgie 13

Vývoj plastické chirurgie v Československu 15

SPECIÁLNÍ ČÁST

Plastická chirurgie vrozených vad 19

Rekonstrukční chirurgie 25

Úrazy 31

Nádory kůže 35

Estetická chirurgie 39

Estetická chirurgie současnosti 40

Estetická chirurgie pokročilého věku 41

Operace kosmetických vad 42

Blefaroplastika – operace horních a dolních víček 43

Facelifting – operace obličeje a krku 43

Rinoplastika – operace nosu 48

Augmentace prsů 59

Redukce – zmenšení prsů 60

Modelace prsů 65

Korekce asymetrie prsů 66

<i>Abdominoplastika – operace stěny břichní</i>	71
<i>Liposukce</i>	71
<i>Zvětšovací operace rtů</i>	77
Komplikace v estetické chirurgii	77
<i>Příčiny komplikací</i>	79
<i>Jak se v estetické chirurgii vyhnout chybám</i>	79
<i>Posuzování pooperačního výsledku</i>	80
Komplikace z jiných pracovišť	81
Korekce neúspěšných operací z jiných pracovišť	88
Závěr	93
Odborný životopis autora	95
Vydané monografie a učební texty	99

Slovo o autorovi

Doc. MUDr. Jan Měšťák, CSc., je emeritním přednostou a zakladatelem Kliniky plastické chirurgie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy ve Fakultní nemocnici Bulovka a zakladatelem Centra komplexní chirurgické péče o ženy s onemocněním prsu téže nemocnice. Po řadu let zastával funkci vedoucího Katedry a později Subkatedry plastické chirurgie Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví (IPVZ). Více než čtyřicet let působí jako vysokoškolský pedagog na lékařských fakultách Univerzity Karlovy v Praze.

Je absolventem lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Po atestaci ze všeobecné chirurgie pracoval dvacet let na Klinice plastické chirurgie 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy, kde také habilitoval. Kromě všeobecné plastické chirurgie a estetické chirurgie byla jeho vědecko-výzkumná činnost zaměřena především na problematiku obličejových rozštěpů. Byl hlavním řešitelem nebo spoluřešitelem pěti výzkumných úkolů rezortního plánu MZ ČR, publikoval na 200 odborných

prací v našich a mezinárodních časopisech a podílel se na tvorbě učebních textů pro posluchače lékařských fakult a monografií k problematice plastické, rekonstrukční a estetické chirurgie. Po mnoho let byl tajemníkem Hlavní problémové komise plastické chirurgie MZ ČR pro vědu a výzkum.

Více než čtyřicet let působil ve výboru Společnosti plastické chirurgie České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně, kde zastával i funkci vědeckého sekretáře na federální úrovni. Byl také členem výboru a místopředsedou Společnosti estetické chirurgie ČLS JEP. Řadu let zastával funkci předsedy Akreditační komise a Atestační komise MZ ČR a místopředsedy a předsedy Specializační oborové rady pro vzdělávání v rámci lékařských fakult v ČR. Po privatizaci stál v čele představenstva Ústavu lékařské kosmetiky v Praze, nejstaršího zdravotnického zařízení estetické medicíny u nás. Je spoluzakladatelem soukromé kliniky Esthé.

Docent Jan Měšťák je nositelem Pamětní medaile Univerzity Karlovy udělené Vědeckou radou a rektorem UK za významné celoživotní dílo v oboru plastické chirurgie a dlouhodobou vědeckou a pedagogickou činnost na Univerzitě Karlově, Pamětní medaile udělené děkanem 1. lékařské fakulty UK za dlouhodobou a uznávanou činnost na půdě této fakulty, Zlaté medaile České lékařské společnosti JEP za mimořádné zásluhy o rozvoj plastické chirurgie v ČR, Čestné medaile a Čestného členství České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně za dlouhodobý přínos v oboru plastické chirurgie v České republice. Je také nositelem Pamětní medaile Slovenské lékařské společnosti za zásluhy o rozvoj plastické chirurgie na Slovensku a držitelem dvou patentů za vynález v oboru plastické chirurgie.

Je také uveden v Ottově slovníku **Osobnosti Česko** (2008) vedle takových osobností, jakými byli akademik František Burian, zakladatel plastické chirurgie u nás, a prof. Miroslav Fára, DrSc., světově proslulý plastický chirurg v problematice obličejových rozštěpů.

Za zmínku také stojí dlouhodobé studijní pobyty a stáže v Německu, Švédsku, Norsku, Brazílii, Argentině, Švýcarsku a dalších zemích.

Úvodní slovo

Plastická chirurgie má kořeny v dávné minulosti a v průběhu staletí prodělala zákonitý vývoj, podobně jako jiné obory medicíny. Týká se to zavádění stále nových operačních metod u celé řady vrozených a získaných vad a také postupného členění plastické chirurgie na jednotlivé problematiky nově se utvářejícího oboru. Některé z nich s postupem času vystupují do popředí, jiné naopak spíše stagnují nebo zcela zanikají. Hodnotíme-li plastickou chirurgii z hlediska etických problémů, jež přináší, potom se zde nabízí jejich srovnání v různých historických obdobích, od prvopočátků oboru, datovaných před naším letopočtem, přes středověk až po současnost, kdy přináší nejen pozitiva, ale také celou řadu problémů v minulosti neznámých.

Plastická chirurgie je v našich podmínkách nezastupitelná při chirurgické léčbě obličejových rozštěpů a při řešení složitých pooperačních a poúrazových rekonstrukčních výkonů. Své výsadní postavení zaujímá také v replantační chirurgii. S rozvojem plastické chirurgie nabývá stále více na významu rozšiřující se spolupráce s ostatními chirurgickými obory – obecnou chirurgií, ortopedií, hrudní chirurgií, kardiouchirurgií, čelistní chirurgií, gynekologií, ORL a dalšími.

Přes tento nesporně pozitivní trend ve vývoji plastické chirurgie však stále více vystupují do popředí některé problémy, které jsou pro náš obor v dnešní době specifické. Bezsporně jedním z nejzávažnějších problémů je odchod plastických chirurgů do privátních praxí. Díky velké medializaci je bohužel pro veřejnost nejznámější právě chirurgie estetická, která tvoří jen nepatrnou část oboru plastické chirurgie, zabývající se řešením kosmetických vad.

Estetická chirurgie je obor velice lukrativní. Tato skutečnost se často projevuje u čerstvě atestovaných plastických chirurgů, kteří, aniž by měli dostatečnou erudici, odcházejí do soukromých praxí za snadnějším výdělkem. To s sebou samozřejmě nese některé nepříznivé důsledky. Jednak je to oslabení členské základny všeobecně zaměřených plastických chirurgů pro každodenní klinickou praxi. Dále jsou to stále množící se stížnosti nespokojených pacientů po estetických operacích se všemi právními dopady.

Nelze zde nespátřovat určitou analogii s poválečným obdobím minulého století, kdy mnozí chirurgové začali provádět v širším měřítku kosmetické operace, pro které volili působivější název „estetická chirurgie“. Tato slibná novinka, v níž někteří viděli výnosný a pohodlný úsek lékařské činnosti, ovšem přilákala mnoho

nepovolaných a šarlatánů. V Paříži a v amerických městech se objevovaly nápisy přes celá průčelí domů, které hlásaly „Chirurgie Esthétique“. Tito samozvaní estetičtí chirurgové, často bez větších odborných znalostí, užívali k získání popularity a finančního prospěchu všech dostupných prostředků. S určitou nadsázkou je možno říci, že obdobně se s tím setkáváme v současnosti i u nás.

Hovoříme-li o nedostatečných zkušenostech s operacemi kosmetických vad, neznamená to vždy, že mladý nadějný plastický chirurg, který předčasně odešel do soukromé praxe, nemůže mít dobré výsledky. Někdy, i když zřídka, tomu tak je. Často se však setkáváme s případy, kdy plastický chirurg s mnohaletou praxí stále opakuje chyby, které přinášejí neuspokojivé výsledky. Každý chirurg, a to bez rozdílu věku, by měl vždy zvážit hranici svých možností a schopností a operovat takové kosmetické vady, u kterých má předpoklad dosáhnout dobrého výsledku.

Pokud bychom měli vyjmenovat některé příčiny komplikací a závažných pooperačních stavů, pak zásadním rizikem pro ohrožení zdraví pacienta v průběhu operace a v pooperačním období je nezohlednění jeho zdravotního stavu se zřetelem k náročnosti operace. Právě zde často do popředí vystupuje upřednostňování ekonomického profitu z operace nad její rizikovostí. Některé operace by vůbec neměly být operovány na soukromých pracovištích, kde není dostatečně zajištěna adekvátní pooperační péče. Patří k nim rozsáhlé operace stěny břišní, extrémní liposukce u obézních žen či redukce a modelace obrovských prsů. Zásadním předpokladem, který by se měl vždy respektovat, je vyčerpávající interní předoperační vyšetření a samozřejmě poctivost a svědomitost plastického chirurga.

Vystává zde však další a podstatně závažnější otázka, a sice: **Jak zabránit porušování lékařské etiky a etického kodexu v plastické chirurgii.** Jsem si téměř jist, že jen velmi obtížně. Opírám se přitom o letité zkušenosti s přednáškami zaměřenými na lékařskou etiku při příležitosti konání odborných sympózií. Většina přítomných plastických chirurgů si naše slova vezme za svá, jiní se nad nimi zamyslí a u části plastických chirurgů zůstanou zcela bez odezvy. Výstižně to popisuje následující citace z Bible: „Některá slova dopadnou na úrodnou půdu, jiná se rychle uchytí, ale na skále nezakoření, některá odvane vítr...“ Jediné, v co musíme doufat, je, že se to možná jednou změní, a to v prospěch těch, které operujeme a léčíme.

Přesto bych si dovolil vyslovit přesvědčení, že převážná většina plastických chirurgů zůstává věrna svému oboru a dále ho rozvíjí. Estetická chirurgie je pro ně pouze prostředkem k získání dostatečných financí pro účast na zahraničních kongresech a sympóziích či pro absolvování studijních pobytů a stáží na špičkových pracovištích mimo jejich domovinu nebo pro nákup dříve nedostupné odborné literatury. Samozřejmě nemalým dílem přispívá i zlepšení životní úrovně vlastních rodin.

OBEČNÁ ČÁST

Historie a vývoj plastické chirurgie

Dějiny tohoto oboru chirurgické činnosti jsou staré jako léčení samo. Historické nálezy stáří lidského snažení o navrácení přirozeného vzhledu obličeje a těla dokladují. Šlo především o úrazy nosu, které stály u zrodu plastické chirurgie. Nos jako esteticky nejvýznamnější část obličeje mohl být poraněn při boji s nepřítelem, mohl být uříznut jako trest k označení odsouzence nebo k zohavení zajatce. Také lidská zlomyslnost vedla ke snaze poznamenat nenáviděnou osobnost na nose.

První záznamy o plastických operacích, staré více než pět tisíc let, pocházejí z Indie. V knihách encyklopedie *Ajurveda* se píše, že příslušníci kmene Koomasů odedávna zhotovují nosy z kůže tváře nebo čela zlodějům, kterým byl nos za trest uříznut. Také ve staroegyptském papyru, vzniklém tři tisíce let před naším letopočtem, čteme nejasný návod, jak učinit starého muže mladým.

Na přelomu našeho letopočtu popisuje římský spisovatel a lékař Aulus Cornelius Celsus v díle *De re medica* plastiku nejen nosu, ale i rtů a boltců. Je zde také první zmínka o operaci rozštěpu rtu. Ve 3. století našeho letopočtu velmi podrobně popsal rekonstrukční postupy v obličeji Ind Sušruta. Neméně zajímavé jsou také jeho poznatky k výchově nových lékařů: „Jen spojení chirurgie a medicíny vytváří dokonalého lékaře. Lékař, jemuž se znalosti jednoho nebo druhého odvětví nedostává, je podoben ptáku s jedním křídlem.“ V 15. století se v Itálii, kde byla v té době medicína na poměrně vysoké úrovni, objevují zprávy o nových rekonstrukčních postupech. Později se přidávají i další země.

Za počátek nové éry v plastické chirurgii lze považovat období první světové války, kdy dochází k prudkému rozmachu plastické chirurgie v mnoha zemích v důsledku řešení těžkých válečných poranění. O tom, jak velký význam byl v této době přisuzován plastické chirurgii, svědčí skutečnost, že v roce 1930 byla založena Francouzská společnost plastické a estetické chirurgie a v roce 1931 Americká společnost plastické chirurgie. Poté následovala i celá řada dalších zemí. První mezinárodní kongres plastické chirurgie se konal v roce 1933 v Paříži.

Podobný trend spojený s rozvojem plastické chirurgie přinesla druhá světová válka. Po jejím konci vznikaly odborné ústavy plastické chirurgie ve všech

zemích, v Anglii a Americe dokonce u každé větší nemocnice. Od roku 1946 vychází odborný časopis plastické chirurgie *Plastic and Reconstructive Surgery*. V roce 1955 byla obnovena Mezinárodní společnost plastické chirurgie, jejíž první sjezd se konal ve Stockholmu za ohromné účasti chirurgů z celého světa. Plastická chirurgie se stala plně uznávanou součástí preventivní léčebné péče.

Vývoj plastické chirurgie v Československu

U zrodu plastické chirurgie u nás stál a jejím zakladatelem byl akademik František Burian – vynikající vědec a skvělý chirurg obdařený nebývalou zručností a invencí, které mu umožnily vypracovat se na plastického chirurga světového formátu. Záslouhou profesora Jiráska, tehdejšího prezidenta Lékařské komory, a s velkým přispěním doktora Buriana, u nás byla v roce 1932 jako první na světě plastická chirurgie uznána coby samostatný obor, a jako taková také přednášena studentům Lékařské fakulty Univerzity Karlovy. Atestačním oborem se plastická chirurgie stala v roce 1966.

Obr. 1 Akademik František Burian

Po Burianovi u nás dochází k dalšímu rozmachu oboru plastické chirurgie, a to především díky rozvoji mikrochirurgie, resp. složitých rekonstrukčních výkonů, jež využívají mikrochirurgii, a také díky uplatňování nových moderních pomůcek a prostředků v každodenní praxi. Patří sem např. využívání endoskopické techniky, expandérů, různých druhů implantátů, laserové terapie či celé škály nových liposukčních technik.

SPECIÁLNÍ ČÁST

Plastická chirurgie vrozených vad

Obor plastické chirurgie řeší různé vrozené vady obličeje, končetin a jiných částí těla. Patří sem například srostlice prstů rukou nebo nohou, přespočetné prsty, vrozené vady mužského i ženského genitálu, vady obličeje, tzv. obličejové syndromy a mnoho dalších vad.

K nejčastějším vrozeným vadám patří obličejové rozštěpy rtu a patra. Rozštěpy rtu mohou být jednostranné nebo oboustranné a kombinované s rozštěpem čelisti i patra.